

บทความวิชาการ (Academic Articles)

สิทธิที่จะถูกลืมภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

The Right to Be Forgotten under the Personal Data Protection Act B.E. 2562

กิตสุรณ สังขสุวรรณ

นักวิชาการอิสระ

Kitsuron Sangsuvan

Independent Scholar

วันที่รับบทความ 28 มกราคม 2564

วันที่แก้ไขบทความ 24 มีนาคม 2564

วันที่ตอบรับบทความ 28 มีนาคม 2564

บทคัดย่อ

สิทธิที่จะถูกลืม คือ สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบ ทำลาย หรือทำให้เป็นข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถระบุตัวตนได้ สิทธิที่จะถูกลืมได้ถูกบัญญัติไว้ในมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อีกทั้งยังมีความเกี่ยวข้องกับสิทธิในความเป็นส่วนตัวภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจใช้สิทธิที่จะถูกลืมได้ตามที่ตนต้องการ แต่จำเป็นต้องใช้สิทธิตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 33 (1) - (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เนื่องจากสิทธิที่จะถูกลืมมิใช่สิทธิเด็ดขาด สิทธิที่จะถูกลืมจึงอาจมีข้อจำกัดหรือมีข้อยกเว้นตามที่กฎหมายกำหนด นอกจากนี้ การละเมิดสิทธิที่จะถูกลืมอาจเกิดขึ้นได้ เมื่อผู้

ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลฝ่าฝืนไม่ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่ร้องขอโดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจต้องรับผิดในทางแพ่งและรับโทษในทางปกครอง

คำสำคัญ : สิทธิที่จะถูกลืม สิทธิในความเป็นส่วนตัว พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

Abstract

The right to be forgotten can be defined as a data subject's right to request a data controller to erase or destroy his personal data. The right to be forgotten is established in Article 33 of the Personal Data Protection Act B.E. 2562 (2019). The right to be forgotten also involves the right to privacy under the Thai constitution. A data subject cannot use the right to be forgotten independently, but complies with conditions under Article 33 (1) - (4). Since the right to be forgotten is not absolute, it may have limitations or exceptions. Further, the right to be forgotten can be violated when a data controller does not erase or destroy personal data. A data controller may confront civil and administrative liability.

Keywords : Right to Be Forgotten, Right to Privacy, Personal Data Protection Act B.E. 2562

1. บทนำ

สิทธิที่จะถูกลืมถือเป็นสิทธิที่เกิดขึ้นใหม่ท่ามกลางการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและโซเชียลมีเดีย สิทธิที่จะถูกลืมอนุญาตให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตน¹ สิทธิที่จะถูกลืมจึงช่วยป้องกันมิให้มีการนำเอาเรื่องราวในอดีตถูกนำกลับมาสร้างความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และยังป้องกันมิให้มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลมาสร้างความรำคาญใจ หรือรบกวนการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข นอกจากนี้ สิทธิที่จะถูกลืมยังช่วยป้องกันมิให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกเปิดเผยหรือถูกนำไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

สำหรับประเทศไทยนั้น สิทธิที่จะถูกลืมได้ถูกบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 สิทธิที่จะถูกลืมจึงมีผลใช้บังคับต่อเมื่อพระราชบัญญัติดังกล่าวมีผลใช้บังคับ โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มีผลใช้บังคับในวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 เฉพาะในหมวดคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และหมวดสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับบทบัญญัติอื่นเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลจะมีผลใช้บังคับในวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 แต่ต่อมารัฐบาลได้ออก “พระราชกฤษฎีกากำหนดหน่วยงานและกิจการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 พ.ศ. 2563” สาระสำคัญของพระราชกฤษฎีกานี้คือ หน่วยงานและกิจการตามบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกานี้ไม่ต้องอยู่ภายใต้บังคับในหมวด 2 หมวด 3 หมวด 5 หมวด 6 และหมวด 7 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ตั้งแต่วันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 จนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 ดังนั้น สิทธิที่จะถูกลืมที่อยู่ในหมวด 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 จะมีผลใช้บังคับกับหน่วยงานและกิจการตามบัญชีท้ายพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวในวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2564

สิทธิที่จะถูกลืมถือเป็นเรื่องใหม่และยังต้องการคำอธิบายหรือการตีความ การศึกษาและทำความเข้าใจในสิทธิที่จะถูกลืมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการ

¹ Ugo Pagallo and Massimo Durante, “Legal Memories and the Right to Be Forgotten,” in *Protection of Information and the Right to Privacy - A New Equilibrium?*, Luciano Floridi (New York: Springer, 2014), p. 19.

ศึกษาและวิเคราะห์สิทธิที่จะถูกลืมภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เพื่อช่วยส่งผลให้นำกฎหมายไปปรับใช้กับข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้อง ในเบื้องต้น บทความนี้ได้พิจารณาความหมายของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” อันเป็นองค์ประกอบสำคัญของสิทธิที่จะถูกลืม จากนั้นจึงพิจารณาความหมายและข้อสังเกตของสิทธิที่จะถูกลืมภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 บทความยังพิจารณาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวและสิทธิที่จะถูกลืม ขอบเขตหรือเงื่อนไขของการใช้สิทธิที่จะถูกลืม ข้อจำกัดสิทธิที่จะถูกลืม และการลบล้างละเมิดสิทธิที่จะถูกลืม

2. ความหมายของ “ข้อมูลส่วนบุคคล”

องค์ประกอบสำคัญของสิทธิที่จะถูกลืมได้แก่ “ข้อมูลส่วนบุคคล” เพราะเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิที่จะถูกลืมกับข้อมูลส่วนบุคคลของตนเท่านั้น แต่หากข้อมูลนั้นไม่ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็ไม่อาจใช้สิทธิที่จะถูกลืมกับข้อมูลนั้นได้ สำหรับความหมายของ “ข้อมูลส่วนบุคคล” นั้น มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติว่า “ข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล ซึ่งทำให้สามารถระบุตัวบุคคลนั้นได้ ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อม แต่ไม่รวมถึงข้อมูลของผู้ถึงแก่กรรมโดยเฉพาะ ซึ่งจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ “ข้อมูลส่วนบุคคล” สามารถแบ่งองค์ประกอบได้ดังต่อไปนี้คือ (1) ข้อมูล (2) เกี่ยวกับตัวบุคคล และ (3) ระบุตัวตนบุคคลนั้น

2.1 ข้อมูล

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้กำหนดความหมายของคำว่า “ข้อมูล” คือ “ข้อเท็จจริงหรือสิ่งที่ถือหรือยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง สำหรับใช้เป็นหลักอนุมานหาความจริงหรือการคำนวณ” ในขณะที่ศาลฎีกาก็ได้ยอมรับและถือเอาความหมายของคำว่า “ข้อมูล” ตามพจนานุกรมด้วยเช่นกัน โดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5161/2547 ได้วินิจฉัยว่า “ข้อมูลตามพจนานุกรมให้หมายความว่า ข้อเท็จจริงหรือสิ่งที่ถือหรือยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง สำหรับใช้เป็นหลักอนุมานหาความจริงหรือคำนวณ” นอกจากนี้ “ข้อมูล” ยังอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ (1) ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นวัตถุประสงค์หรือรูปธรรม (Objective) โดยข้อมูลประเภทนี้เกี่ยวข้องกับวัตถุโดยตรง ไม่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิด และยังสามารถนำมาคำนวณ นับ ชั่ง ตวง วัดได้ เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง อุณหภูมิในร่างกาย ข้อมูลประเภทนี้ยังอาจอยู่ในลักษณะของรูป รส กลิ่น เสียง หรือทางกายภาพซึ่งอาจรับรู้ได้โดยทางตา หู จมูก หรือสัมผัส และ

(2) ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นจิตวิสัยหรือนามธรรม (Subjective)² โดยข้อมูลประเภทนี้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดจิตใจ และไม่อาศัยวัตถุภายนอกในการพิจารณา จึงไม่อาจนำมาคำนวณนับ ชั่ง ตวง วัดได้ ข้อมูลประเภทนี้จึงได้จากการคิดวิเคราะห์ พิจารณาไตร่ตรองด้วยเหตุผลหรือประสบการณ์³

2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล

ข้อมูลเกี่ยวกับตัวบุคคล หมายความว่า ข้อมูลนั้นมีความเกี่ยวพันหรือสัมพันธ์กับตัวบุคคล⁴ หากข้อมูลนั้นสามารถสื่อถึงตัวตนของบุคคลนั้นได้โดยตรง เช่น ชื่อและนามสกุล หรือข้อมูลนั้นสามารถสื่อถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ เช่น ประวัติการรักษาพยาบาล ประวัติคดีอาญา หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีต โดยข้อมูลเหล่านั้นย่อมมีความเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลผู้นั้น นอกจากนี้ หากข้อมูลสามารถสื่อหรืออธิบายถึงพฤติกรรมหรือการกระทำของบุคคล เช่น ข้อมูลการใช้บัตรเครดิต หรือ Bank Statement ก็อาจถือว่า ข้อมูลนั้นมีความเกี่ยวพันหรือสัมพันธ์กับบุคคลเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม หากข้อมูลนั้นไม่สามารถสื่อถึงบุคคลในลักษณะดังกล่าวได้ ความเกี่ยวพันหรือความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลกับบุคคลก็อาจพิจารณาได้จากวัตถุประสงค์ในการประมวลผลข้อมูล หากข้อมูลนั้นได้ถูกนำไปใช้ในการประมวลผลเพื่อเรียนรู้ วิเคราะห์ หรือพิจารณาถึงตัวตนของบุคคล ก็อาจถือได้ว่า ข้อมูลนั้นมีความเกี่ยวพันหรือสัมพันธ์กับตัวบุคคล ตัวอย่างเช่น ธนาคารจำเป็นต้องวิเคราะห์สินเชื่อของลูกค้านี้ ก่อนให้ลูกค้านี้กู้ยืมเงิน ธนาคารอาจพิจารณาจาก Character หรือ คุณลักษณะความน่าเชื่อถือของลูกค้านี้ โดยธนาคารอาจพิจารณาจากฐานะทางสังคม หน้าที่การงาน การศึกษา ประสบการณ์ หรืออุปนิสัยต่าง ๆ ของตัวลูกค้านี้ เมื่อข้อมูลเหล่านี้ได้ถูกนำไปใช้ในการประมวลผล ข้อมูลเหล่านี้จึงมีความเกี่ยวพันหรือความสัมพันธ์กับตัวบุคคล

² Daniel J. Solove and Paul M. Schwartz, **Consumer Privacy and Data Protection**, Third Edition (New York: Wolters Kluwer, 2020), p. 370.

³ Robert Kazemi, **General Data Protection Regulation (GDPR)**, (Hamburg: Tredition, 2018), p. 18.

⁴ Paolo Balboni and Theodora Dragan, “Big Data: Legal Compliance and Quality Management,” in **Big Data Management and Processing**, Kuan-Ching Li, Hai Jiang and Albert Y. Zomaya (Florida: Taylor & Francis, 2017), p. 6.

2.3 ข้อมูลที่ระบุตัวตนบุคคลนั้น

ข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคล (Identify) คือ ข้อมูลที่สามารถบ่งชี้ถึงตัวบุคคลผู้นั้น และอาจมีความหมายรวมถึง ข้อมูลที่สามารถจำแนกแยกแยะ (Distinguish) ตัวบุคคลออกจากกลุ่มด้วยอีกเช่นกัน⁵ ข้อมูลดังกล่าวยังอาจมีลักษณะเป็นสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่สามารถระบุหรือบ่งชี้ตัวตนบุคคลผู้นั้น สำหรับข้อมูลที่สามารถใช้ระบุตัวตนของบุคคลได้นั้น อาจแบ่งได้ 2 ประเภทคือ (1) ข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้โดยตรง คือ ข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนของบุคคลได้โดยทันที และมีลักษณะเป็นข้อมูลเฉพาะตัวที่ไม่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลหรือหลักเกณฑ์อื่น ๆ ในการพิจารณาประกอบ ตัวอย่างเช่น ชื่อและนามสกุล เลขที่บัตรประชาชน อีเมลที่ประกอบด้วยชื่อของบุคคล ลายพิมพ์นิ้วมือ รูปภาพ หรือ DNA และ (2) ข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลโดยอ้อม คือ ข้อมูลที่ไม่สามารถระบุหรือบ่งชี้ตัวบุคคลผู้นั้นได้โดยทันที แต่จำเป็นต้องอาศัยการคิดวิเคราะห์ วิธีการ หรือเครื่องมือค้นหาเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการระบุหรือบ่งชี้ตัวตนของบุคคล ตัวอย่างเช่น ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ เลขทะเบียนรถ เลขบัตรเครดิต หรือ IP Address⁶ นอกจากนี้ ข้อมูลดังกล่าวมีความหมายรวมถึง ข้อมูลที่ไม่สามารถระบุหรือบ่งชี้ตัวบุคคลได้โดยลำพัง แต่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลอื่น ๆ ในการพิจารณาประกอบเพื่อระบุหรือบ่งชี้ตัวตนของบุคคล ตัวอย่างเช่น การศึกษา ประวัติการทำงาน สถานะทางการเงิน หรืออาชีพ

3. ความหมายและข้อสังเกตของสิทธิที่จะถูกลืม

ในอดีตที่ผ่านมา สิทธิที่จะถูกลืมได้เคยเป็นประเด็นที่มีการถกเถียงกัน และได้มีความพยายามที่จะก่อตั้งสิทธิที่จะถูกลืมขึ้น โดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 5372/2552 ได้วินิจฉัยว่า “มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 กำหนดสิทธิของเจ้าของข้อมูลที่จะดำเนินการอันใดได้บ้าง ทั้งนี้โดยไม่มีข้อกำหนดหรือให้สิทธิเจ้าของข้อมูลที่จะยกเลิกเพิกถอนหรือให้ลบข้อมูลของตนได้ เมื่อการจัดเก็บข้อมูลของจำเลยที่ 1 ตลอดจนการแจ้ง หรือส่งข้อมูลของสมาชิกของจำเลยที่ 1 ให้จำเลยที่ 1 เป็นหน้าที่อันต้องพึงปฏิบัติตามกฎหมาย และไม่ปรากฏว่าพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 ให้

⁵ Ibid.

⁶ Els J. Kindt, *Privacy and Data Protection Issues of Biometric Applications: A Comparative Legal Analysis*, (New York: Springer, 2013), pp. 110-111.

อำนาจเจ้าของข้อมูลที่จะกระทำการยกเลิกเพิกถอนหรือให้ลบข้อมูลได้ การที่จำเลยทั้งสิบ ไม่ยกเลิกเพิกถอนหรือลบข้อมูลของโจทก์ตามคำร้องขอของโจทก์ จึงมิใช่การกระทำอันเป็น ละเมิดที่จะต้องรับผิดชอบต่อโจทก์” จากคำพิพากษาในคดีนี้ อาจพอสรุปได้ว่าสิทธิที่จะมีผล ใช้บังคับตามกฎหมายได้นั้น ต้องเป็นสิทธิที่มีกฎหมายให้การรับรองและคุ้มครอง ศาลเองก็มุ่ง พิจารณาว่าสิทธินั้นมีกฎหมายให้การรับรองและคุ้มครองหรือไม่เป็นสำคัญ เมื่อมาตรา 25 (1) - (7) แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545⁷ มิได้บัญญัติสิทธิที่จะถูกลืม ให้แก่เจ้าของข้อมูล อีกทั้งสิทธิที่จะถูกลืมก็ไม่อาจเกิดขึ้นโดยการตีความหรือขยายความสิทธิที่ ปรากฏอยู่ตามมาตรา 25 (1) - (7) เจ้าของข้อมูลจึงไม่มีสิทธิที่จะถูกลืมภายใต้พระราชบัญญัติ ดังกล่าวนั้น และศาลเองก็ไม่อาจตีความหรือขยายความสิทธิที่ได้ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 25 (1) - (7) ให้มีความหมายรวมถึงสิทธิที่จะถูกลืมด้วยเช่นกัน

ในเวลาต่อมา พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติสิทธิ ที่จะถูกลืมขึ้น โดยมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้ บัญญัติว่า “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือ ทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้...” จากบทบัญญัติ ดังกล่าวนี้อาจพอสรุปได้ว่า สิทธิที่จะถูกลืม คือ สิทธิที่จะทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนถูกลบ ทำลาย หรือทำให้เป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวตนได้ โดยสิทธิที่จะถูกลืมจะมีผลในทาง กฎหมายก็ต่อเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้แสดงเจตนาขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ดำเนินการลบหรือทำลายเท่านั้น แต่หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่ได้แสดงเจตนาขอให้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลาย สิทธิที่จะถูกลืมก็ยังคงไม่มีผลในทาง กฎหมายแต่อย่างใด

⁷ มาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต พ.ศ. 2545 บัญญัติว่า “เพื่อประโยชน์ ในการคุ้มครองให้ความเป็นธรรมแก่เจ้าของข้อมูล ให้เจ้าของข้อมูลมีสิทธิ ดังต่อไปนี้ (1) สิทธิที่จะรับรู้ ว่า บริษัทข้อมูลเครดิตเก็บรักษาข้อมูลใดของตน (2) สิทธิที่จะตรวจสอบข้อมูลของตน (3) สิทธิที่จะขอแก้ไข ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง (4) สิทธิที่จะโต้แย้งเมื่อทราบว่าข้อมูลของตนไม่ถูกต้อง (5) สิทธิที่จะได้รับแจ้งผลการ ตรวจสอบข้อมูลของตนภายในระยะเวลาที่กำหนด (6) สิทธิที่จะได้รับทราบเหตุแห่งการปฏิเสธคำขอสินเชื่อ หรือบริการจากสถาบันการเงิน ในกรณีที่สถาบันการเงินใช้ข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตมาเป็นเหตุแห่งการ ปฏิเสธคำขอสินเชื่อหรือบริการ (7) สิทธิที่จะอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการตามมาตรา 27”

นอกจากนี้ ข้อสังเกตอันเกี่ยวกับสิทธิที่จะถูกลืมตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อาจมีดังต่อไปนี้

3.1 ผู้มีอำนาจหรือหน้าที่ในการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้ “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล” เป็นผู้มีอำนาจหน้าที่ตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ยังกำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล บทบัญญัติทั้ง 2 มาตรานี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิหรืออำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เป็นสำคัญ นอกจากนี้ มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ยังได้บัญญัติว่า “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้” ดังนั้นจึงอาจถือได้ว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้มีหน้าที่ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจำต้องดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่ตนมีอำนาจในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยเท่านั้น แต่หากข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นข้อมูลที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีอำนาจในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็ไม่อาจใช้สิทธิที่จะขอให้ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีอำนาจ ตัวอย่างเช่น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือ Search Engine จะทำการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากเว็บไซต์ทั้ง URL รูปภาพ หัวเรื่อง และเนื้อหา⁸ จากนั้น Search Engine ก็จะทำดัชนีหรือจำแนกหมวดหมู่ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจและเก็บรวบรวม และแสดงข้อมูลเหล่านั้นให้แก่ผู้ใช้บริการผ่านลิงก์ต่าง ๆ⁹ หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลต้องการใช้สิทธิที่จะขอให้ Search Engine ดำเนินการลบข้อมูลส่วนบุคคลที่ปรากฏในผลลัพธ์ของการ

⁸ Jerri L. Ledford, *SEO: Search Engine Optimization Bible*, (Indianapolis: Wiley Publishing Inc., 2008), p. 5.

⁹ Ibid.

ค้นหา Search Engine ก็อาจลบข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านั้นโดยการลบหรือตัดการเชื่อมต่อ (Delink หรือ Unlink) กับเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่ตนได้รวบรวมออกจากผลลัพธ์ของการค้นหาเท่านั้น Search Engine ไม่มีสิทธิลบเนื้อหาหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่ปรากฏในเว็บไซต์ต่าง ๆ ได้ ทั้งนี้ เพราะเนื้อหาหรือข้อมูลส่วนบุคคลเหล่านั้นอยู่ในการควบคุมดูแลขององค์กรหรือหน่วยงานที่เป็นเจ้าของเว็บไซต์นั้น

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีอำนาจหรือหน้าที่ในการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งหากพิจารณาจากบทนิยามในมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้ “ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล” หมายความว่า บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งหรือในนามของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งดำเนินการดังกล่าวไม่เป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่บัญญัติว่า “ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ ดังต่อไปนี้ (1) ดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งที่ได้รับจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น เว้นแต่คำสั่งนั้นขัดต่อกฎหมายหรือบทบัญญัติในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้” อาจพอสรุปได้ว่า ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลเป็นเพียงผู้ดำเนินการเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งที่ได้รับจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลไม่มีสิทธิหรืออำนาจในการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้เพราะมาตรา 6 และมาตรา 40 กำหนดให้คำสั่งจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นคำสั่งอันเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล มาตรา 6 และมาตรา 40 มิได้กำหนดให้คำสั่งจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีความหมายรวมถึงคำสั่งให้ลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลแต่อย่างใด ตัวอย่างเช่น ระบบ Cloud Computing คือ การบริการให้ใช้หรือเช่าใช้ระบบคอมพิวเตอร์หรือทรัพยากรคอมพิวเตอร์ของผู้ให้บริการ¹⁰ บริการดังกล่าวครอบคลุมถึงการให้ใช้กำลังประมวลผล หน่วยจัดเก็บข้อมูล และระบบออนไลน์ต่าง ๆ จากผู้ให้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดเก็บข้อมูลบน Cloud มีลักษณะเป็นการจัดเก็บข้อมูลคอมพิวเตอร์แบบดิจิทัลโดยจัดเก็บ

¹⁰ Robert H. Sloan and Richard Warner, **Unauthorized Access: The Crisis in Online Privacy and Security**, (New York: Taylor & Francis Group, 2014), p. 113.

ข้อมูลไว้ในเซิร์ฟเวอร์หลาย ๆ ตัว ผู้ให้บริการจะทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลทั้งหมดของผู้ใช้บริการ ดูแลรักษาความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูลและระบบการประมวลผลเพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ และป้องกันไม่ให้เกิดบุคคลภายนอกสามารถเข้าถึงข้อมูลหรือเซิร์ฟเวอร์ที่ทำหน้าที่จัดเก็บข้อมูลได้¹¹ ดังนั้น ผู้ให้บริการในระบบ Cloud จึงมีสถานะเป็นผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคล ในขณะที่ผู้ใช้บริการมีสถานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ให้บริการหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่เก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลตามคำสั่งผู้ใช้บริการหรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ให้บริการหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลจึงไม่อาจลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลได้

3.2 เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลด้วยตนเอง

เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้มีสิทธิหรืออำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงไม่อาจดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลด้วยตนเองในระหว่างที่ข้อมูลส่วนบุคคลตกอยู่ในการควบคุมหรือเก็บรักษาของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ถึงแม้ว่าข้อมูลส่วนบุคคลนั้นยังคงเป็นของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็ตาม ที่สำคัญ มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิเพียงขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น กฎหมายมิได้กำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นด้วยตนเอง เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจอ้างหลักความเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์เพื่อที่จะลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นด้วยตนเอง และเมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ในการดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลก็ควรเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยินยอมให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นด้วยตนเอง เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็ย่อมที่จะลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ แต่อาจจำต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการด้วยตนเอง

นอกจากนี้ มาตรา 33 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ยังได้บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูล

¹¹ Ibid.

ที่เปิดเผยต่อสาธารณะ และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลถูกขอให้ลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ตามวรรคหนึ่ง ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการทั้งในทางเทคโนโลยีและค่าใช้จ่าย เพื่อให้เป็นไปตามคำขอ นั้น” จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้อาจพอแสดงให้เห็นว่า หากข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกเปิดเผยต่อสาธารณะ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจำเป็นต้องเป็นผู้ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลในทางเทคโนโลยีด้วยตนเอง และยังต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้วยตนเอง อีกเช่นกัน เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงไม่อาจดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นด้วยตนเอง และไม่จำเป็นต้องรับผิดชอบเรื่องค่าใช้จ่ายใด ๆ ทั้งสิ้น

ปัญหามีอยู่ว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลด้วยตนเอง โดยที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมิได้ร้องขอได้หรือไม่ ในกรณีดังกล่าวนี้ มาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่จัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษา หรือที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเกินความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ดังนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีดังกล่าวได้โดยที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมิได้ร้องขอแต่อย่างใด

3.3 วิธีการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถระบุตัวตนได้

โดยทั่วไป การจัดเก็บข้อมูลอาจแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ¹² คือ (1) การทำสำเนาข้อมูล ซึ่งหมายถึง การจัดทำสำเนาข้อมูลจากชุดเดิมเพื่อป้องกันการสูญหายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น เช่น ถ่ายเอกสาร และ (2) การจัดเก็บข้อมูลโดยบันทึกลงในสื่อบันทึก ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถบันทึกจัดเก็บได้ลงในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฮาร์ดดิสก์ แผ่นซีดี แผ่นดีวีดี หน่วยความจำแบบแฟลช หรือพื้นที่จัดเก็บออบเจกต์บนอินเทอร์เน็ต (Amazon S3) แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดวิธีการกำจัดหรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลไม่ปรากฏไว้โดยเฉพาะดังต่อไปนี้

¹² Kalpana T.M. and S. Gopalakrishman, “Green Economic and Secure Libraries on Cloud,” in *Cloud Computing and Virtualization Technologies in Libraries*, Sangeeta N. Dhamdhare (Pennsylvania: Information Science Reference, 2014), p. 297.

“การลบ” หมายถึง การทำให้หายไปหรือไม่ปรากฏด้วยประการใดก็ตาม การลบเป็นการทำให้ข้อมูลที่จัดเก็บไว้ในสื่อบันทึกหายไปหรือไม่ปรากฏ โดยที่ตัวสื่อบันทึกนั้นยังคงอยู่ เช่น การลบข้อมูลส่วนบุคคลออกจากแผ่นซีดีก็ถือว่าการกำจัดหรือทำให้ข้อมูลไม่ปรากฏโดยที่ไม่จำเป็นต้องทำลายแผ่นซีดีนั้น แต่การลบไม่อาจทำได้กับกรณีที่ข้อมูลได้ถูกบันทึกในเอกสารหรือข้อมูลได้ถูกถ่ายสำเนาเอกสาร เพราะข้อมูลในเอกสารหรือสำเนาเอกสารไม่สามารถลบได้โดยวิธีการตามปกติ

“การทำลาย” หมายถึง การทำให้เสียหายจนไม่สามารถนำกลับมาใช้ได้ อีก การทำลายอาจเป็นการทำให้สื่อบันทึกข้อมูลเสียหายจนไม่สามารถนำข้อมูลนั้นกลับมาแสดงได้ตามปกติ การทำลายอาจเหมาะสมกับเอกสารที่บันทึกข้อมูลหรือสำเนาเอกสารเพราะข้อมูลในเอกสารเหล่านั้นไม่สามารถทำการลบได้ การทำลายจึงเป็นวิธีการที่ทำให้ข้อมูลในเอกสารหรือสำเนาเอกสารไม่ปรากฏและไม่สามารถนำกลับมาใช้ได้ อีก แต่การทำลายก็อาจไม่จำเป็นสำหรับสื่อบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ เพราะเพียงการลบข้อมูลในสื่อบันทึกทางอิเล็กทรอนิกส์ก็อาจจะทำให้ข้อมูลนั้นหายไปหรือไม่ปรากฏอีกต่อไป¹³

“การทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้” คือ การทำให้ข้อมูลนั้นไม่สามารถบ่งชี้หรือแสดงให้เห็นถึงตัวบุคคลผู้นั้นได้ การกระทำได้กล่าวนี้ยังถือว่าเป็นการกระทำทำให้ข้อมูลนั้นไม่เป็นข้อมูลส่วนบุคคล ตัวอย่างเช่น ผู้ป่วยเข้ารับการรักษาตัวที่โรงพยาบาลแห่งหนึ่ง ประวัติการรักษาพยาบาลถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ป่วยนั้น หากมีการลบชื่อ เพศ อายุ และที่อยู่ของผู้ป่วยออกจากประวัติการรักษาพยาบาล การกระทำได้กล่าวก็อาจถือเป็นการทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถบ่งชี้หรือระบุตัวบุคคลได้

ปัญหามีอยู่ว่า เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลควรเป็นผู้กำหนดวิธีการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถระบุตัวตนได้ กรณีดังกล่าวนี้ มาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ “ในการจัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล...ตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ” ดังนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามคำร้องขอของ

¹³ R.M. Tracy, *Reduce Your Risk of Credit Fraud & Identify Theft*, (Colorado: The Privacy Trust Group, 2005), pp. 67-69.

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยทันที แต่ต้องพิจารณาค้นหาข้อเท็จจริงหรือตรวจสอบว่าคำร้องขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ และเมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ตรวจสอบและดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลก็ยังคงควรเป็นผู้พิจารณาด้วยว่าข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเก็บรักษาในความครอบครองดูแลของตนควรถูกลบหรือทำลายตามความเหมาะสมของรูปแบบในการจัดเก็บ แต่หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้กำหนดวิธีการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจเลือกวิธีการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจทำให้ทรัพย์สินของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเกิดความเสียหาย ตัวอย่างเช่น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้จัดเก็บข้อมูลลงในสื่อบันทึก และทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอยู่ในรูปแบบที่สามารถอ่านหรือใช้งานโดยทั่วไปได้ด้วยเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทำงานได้โดยอัตโนมัติ และสามารถใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลได้ด้วยวิธีการอัตโนมัติ หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำลายข้อมูลส่วนบุคคลด้วยการทำลายสื่อบันทึกข้อมูล เครื่องมือ หรืออุปกรณ์เหล่านั้น การกระทำดังกล่าวถือเป็นการทำลายทรัพย์สิน เครื่องมือ หรืออุปกรณ์ของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่จำเป็น แม้การกระทำนั้นจะถือเป็นการทำลายข้อมูลส่วนบุคคลก็ตาม

3.4 การลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลควรมีลักษณะเป็นการถาวร

การลบหรือทำลายตามมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ควรหมายถึง การลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลโดยสมบูรณ์และมีลักษณะเป็นการถาวร¹⁴ โดยเนื้อหาข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไม่สามารถนำกลับมาเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยได้อีก ทั้งนี้เพราะการที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลใช้สิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลถือเป็นการแสดงเจตนาที่ต้องการให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยุติการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้น และไม่ต้องการให้ข้อมูลส่วนบุคคลของตนปรากฏอยู่ในการควบคุมดูแลหรือจัดเก็บรักษาโดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอีกต่อไป หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลใหม่ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องขอความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลใหม่อีกครั้ง แต่หากการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 33 มีลักษณะเป็นการชั่วคราว และสามารถนำกลับมา

¹⁴ Andrea Monti and Raymond Wacks, **Protecting Personal Information: The Right to Privacy Reconsidered**, (Oxford: Hart Publishing, 2019), p. 113.

เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยได้อีก การลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวจะมีลักษณะเป็นเพียงการระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ดังนั้น สิทธิที่จะถูกลืมนั้นจะเหมือนกับสิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลระงับการใช้ข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

3.5 ระยะเวลาในการดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล

ระยะเวลาในการดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลถือเป็นประเด็นสำคัญของการบังคับใช้สิทธิที่จะถูกลืม แม้มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 มิได้กำหนดระยะเวลาในการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเอาไว้ แต่ก็ไม่สามารถถือได้ว่าการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลต้องกระทำโดยทันทีตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ อีกทั้งกำหนดระยะเวลาการชำระหนี้ตามมาตรา 203 วรรค 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่กำหนดว่า¹⁵ หนี้ถึงกำหนดชำระในวันที่ก่อนสิ้นปีก็ไม่อาจนำมาปรับใช้ได้ แม้หนี้กระทำการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจเกิดขึ้นเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลใช้สิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการดังกล่าวก็ตาม ทั้งนี้ เพราะมาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่จัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจำต้องมีการตรวจสอบเสียก่อนที่จะดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลควรกำหนดหลักเกณฑ์และระยะเวลาการตรวจสอบการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยเฉพาะตามมาตรา 33 วรรค 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ซึ่งโดยทั่วไปควรเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมเพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีระยะเวลาในการดำเนินการ แต่ก็ไม่ควรเนิ่นนานจนเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเกิดความเสียหาย

¹⁵ มาตรา 203 วรรค 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า “ถ้าเวลาอันจะพึงชำระหนี้ นั้นมิได้กำหนดลงไว้ หรือจะอนุมานจากพฤติการณ์ทั้งปวงก็ไม่ได้ไซ้ ท่านว่าเจ้าหนี้ย่อมจะเรียกให้ชำระหนี้ได้โดยพลัน และฝ่ายลูกหนี้ก็ย่อมจะชำระหนี้ของตนได้โดยพลันดุจกัน”

4. ความสัมพันธ์ระหว่างสิทธิในความเป็นส่วนตัวและสิทธิที่จะถูกลืม

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้ให้การรับรองและคุ้มครองสิทธิในความเป็นส่วนตัวแก่ปวงชนชาวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มาตรา 32 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว...” แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มิได้กำหนดความหมายของสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวไว้ก็ตาม แต่ก็อาจพอสรุปได้ว่า สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว คือ สิทธิในการดำเนินการใด ๆ หรือการมีชีวิตอย่างปกติสุขโดยปราศจากการรบกวนหรือแทรกแซงจากบุคคลอื่น ที่สำคัญ สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวมีความหมายรวมถึงข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเช่นกัน

ต่อมาสิทธิในความเป็นส่วนตัวในข้อมูลส่วนบุคคลได้รับการปกป้องคุ้มครองเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน โดยพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้ถูกบัญญัติขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้มีการล่วงละเมิดสิทธิในความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลให้การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่ก็อาจส่งผลให้เกิดการล่วงละเมิดมากยิ่งขึ้นเช่นกัน ดังนั้น พระราชบัญญัตินี้จึงได้กำหนดหลักเกณฑ์ กลไก หรือมาตรการกำกับดูแลเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิในความเป็นส่วนตัว

สิทธิที่จะถูกลืมมีความเกี่ยวข้องหรือตั้งอยู่บนพื้นฐานสิทธิในความเป็นส่วนตัว¹⁶ โดยสิทธิที่จะถูกลืมได้ถูกกำหนดขึ้นเพื่อป้องกันมิให้การกระทำหรือเรื่องราวบางอย่างที่เกิดขึ้นในอดีตได้ถูกรื้อฟื้นหรือถูกนำกลับมาทำลาย หรือสร้างความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล อีกทั้งยังป้องกันมิให้มีการนำข้อมูลส่วนบุคคลกลับมาสร้างความรำคาญใจ หรือรบกวนการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงสามารถขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถระบุตัวตนได้ เพราะการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถระบุตัวตนได้ช่วยป้องกันมิให้บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของตน ป้องกันการรบกวนหรือแทรกแซงจากบุคคลทั่วไป ป้องกันมิให้ข้อมูลส่วนบุคคลถูกนำไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดความเสียหาย อับอาย ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังจากสังคม และยังอาจป้องกันมิให้ข้อมูลส่วนบุคคล

¹⁶ Aileen Nielsen, *Practical Fairness: Achieving Fair and Secure Data Models*, (California: O'Reilly, 2020), p. 240.

ถูกล่วงละเมิดโดยการนำออกเผยแพร่ต่อสาธารณชน ดังนั้น สิทธิที่จะถูกลืมจึงช่วยให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีความรู้สึกปลอดภัยและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข

แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิในความเป็นส่วนตัวยังคงมีความแตกต่างกับสิทธิที่จะถูกลืม สิทธิในความเป็นส่วนตัวถือเป็นสิทธิมนุษยชนสากล (Universal Human Rights)¹⁷ ซึ่งมีพื้นฐานมาจากสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย สิทธิในความเป็นส่วนตัวจึงถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่รัฐจำเป็นต้องให้การรับรองและคุ้มครองอีกเช่นกัน¹⁸ สิทธิในความเป็นส่วนตัวจึงมีลักษณะเป็นสิทธิที่สามารถใช้ยันกับบุคคลทั่วไปได้ทุกคน เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น ในขณะที่สิทธิที่จะถูกลืมเป็นสิทธิที่ผู้ทรงสิทธิสามารถใช้สิทธิของตนได้กับคู่กรณีหรือคู่สัญญาตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้เท่านั้น ทั้งนี้มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติชัดเจนว่า “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการ...” จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้อาจแสดงให้เห็นว่า เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิที่จะถูกลืมได้กับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีสถานะเป็นคู่สัญญาหรือผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถใช้สิทธิที่จะถูกลืมได้กับบุคคลทั่วไป และหากบุคคลภายนอกหรือผู้ที่ไม่อยู่ในสถานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมหรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับอนุญาต เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจขอให้บุคคลภายนอกหรือผู้ที่ไม่อยู่ในสถานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตนโดยอาศัยพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจใช้สิทธิในความเป็นส่วนตัวตามมาตรา 32 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในการดำเนินการลบข้อมูลส่วนบุคคล หรือป้องกันมิให้บุคคลภายนอกเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของตนโดยไม่ได้รับอนุญาต

¹⁷ Johannes Morsink, *The Universal Declaration of Human Rights and the Challenge of Religion*, (Missouri: University of Missouri Press, 2017), p. 192.

¹⁸ Michael E. Whitman and Herbert J. Mattord, *Principles of Information Security*, Third Edition (Massachusetts: Thomson, 2009), p. 91.

5. ขอบเขตหรือเงื่อนไขของการใช้สิทธิที่จะถูกลืม

ขอบเขตหรือเงื่อนไขของการใช้สิทธิที่จะถูกลืมสามารถแบ่งได้ 2 กรณีคือ (1) บทบัญญัติกฎหมาย และ (2) ข้อกำหนดในสัญญา

5.1 บทบัญญัติกฎหมาย

ถึงแม้มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตน แต่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็ไม่สามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้ตามที่ตนต้องการ ทั้งนี้เพราะมาตรา 33 (1) - (4) ได้กำหนดเงื่อนไขให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิที่จะถูกลืมได้ในกรณีดังต่อไปนี้

5.1.1 เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลหมดความจำเป็นในการเก็บรักษาตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

โดยทั่วไป ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องแจ้งวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในขณะที่ยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเก็บรวบรวมได้เท่าที่จำเป็นภายใต้วัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมาย ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยังต้องแจ้งให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบก่อนหรือในขณะเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลถึงวัตถุประสงค์ของการเก็บรวบรวมเพื่อนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้หรือเปิดเผย

เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลหมดความจำเป็นในการเก็บรักษาตามวัตถุประสงค์ที่ได้เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลย่อมมีสิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้ ซึ่งโดยทั่วไป ข้อมูลส่วนบุคคลหมดความจำเป็นในการเก็บรักษามักเป็นข้อมูลที่เก่าและไม่มีการปรับปรุงให้ทันสมัย¹⁹ แต่ทั้งนี้ก็แล้วแต่วัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเป็นสำคัญ นอกจากนี้ หากข้อมูลบางส่วนหมดความจำเป็นในการเก็บรักษาไว้ตามวัตถุประสงค์ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนที่หมดความจำเป็นนั้น สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่ยังคงมี

¹⁹ Raymond Wacks, *Privacy: A Very Short Introduction*, Second Edition (New York: Oxford University Press, 2015), p. 109.

ความจำเป็นในการเก็บรักษาไว้ตามวัตถุประสงค์ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไว้ตามเดิม

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่หมดความจำเป็นในการเก็บรักษา แม้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเก็บรวบรวมได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 24 (2) (3) หรือ (5) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวนี้ได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคลที่ถูกเก็บรวบรวมโดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคล (2) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติตามสัญญาซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเป็นคู่สัญญาหรือเพื่อใช้ในการดำเนินการตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก่อนเข้าทำสัญญานั้น หรือ (3) เป็นการจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ตัวอย่างเช่น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้ถูกเก็บรวบรวมได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อการปฏิบัติการชำระหนี้หรือปฏิบัติตามสัญญาได้สำเร็จเป็นที่เรียบร้อยแล้ว และไม่มีเหตุที่จะต้องมีการปฏิบัติการชำระหนี้หรือปฏิบัติตามสัญญากันอีกต่อไป เมื่อหนี้ได้ระงับหรือการปฏิบัติตามสัญญาเป็นอันสิ้นสุดลง ข้อมูลส่วนบุคคลก็ควรหมดความจำเป็นในการเก็บรักษา

สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวหรือ Sensitive Data เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลดังกล่าวที่หมดความจำเป็นในการเก็บรักษา แม้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเช่นนั้นได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 26 (1) (2) (3) (4) หรือ (5) (ค) (ง) (จ) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งได้แก่ (1) เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของบุคคลซึ่งเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถให้ความยินยอมได้ ไม่ว่าด้วยเหตุใดก็ตาม (2) เป็นการดำเนินการกิจกรรมโดยชอบด้วยกฎหมายที่มีการคุ้มครองที่เหมาะสมของมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรที่มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการเมือง ศาสนา

ปรัชญา หรือสหภาพแรงงานให้แก่สมาชิก ผู้ซึ่งเคยเป็นสมาชิก หรือผู้ซึ่งมีการติดต่อสัมพันธ์กับมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรตามวัตถุประสงค์ดังกล่าวโดยไม่ได้เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นออกไปภายนอกมูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรที่ไม่แสวงหากำไรนั้น (3) เป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะด้วยความยินยอมโดยชัดแจ้งของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล (4) เป็นการจำเป็นเพื่อการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือ (5) เป็นการจำเป็นในการปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงาน การประกันสังคม หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลของผู้มีสิทธิตามกฎหมาย การคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ การศึกษาวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสถิติ หรือประโยชน์สาธารณะที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้ง เพื่อป้องกันหรือระงับอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แต่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยังสามารถขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 33 (1) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ก็ต่อเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอยู่ในสถานะปกติที่ไม่เป็นอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพของตน หรือหายเจ็บป่วยจนเป็นปกติดีแล้ว เพราะถือว่าข้อมูลส่วนบุคคลนั้นหมดความจำเป็นในการเก็บรักษาตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมหรือใช้

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยังคงมีสิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้ถูกเก็บรวบรวมจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงตามมาตรา 25 วรรค 1 (1) และ (2) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลนั้นหมดความจำเป็นในการเก็บรักษาตามวัตถุประสงค์ที่ได้เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผย สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมโดยชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 25 คือ ข้อมูลส่วนบุคคลที่แม้จะเก็บรวบรวมจากแหล่งอื่น แต่ (1) ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้แจ้งถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบโดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่เก็บรวบรวมและได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือ (2) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมตามมาตรา 24 (2) (3) หรือ (5) หรือมาตรา 26 (1) (2) (3) (4) หรือ (5) (ค) (ง) (จ)

5.1.2 เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถอนความยินยอมในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถถอนความยินยอมของตนได้ตลอดเวลา เว้นแต่มีข้อจำกัดสิทธิในการถอนความยินยอมโดยกฎหมายหรือสัญญาที่ให้ประโยชน์แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล²⁰ การถอนความยินยอมควรคำนึงถึงอิสระของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล และยังคงถือเป็นสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงไม่จำเป็นต้องแจ้งเหตุผลในการถอนความยินยอมแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลก็ไม่สามารถกำหนดเงื่อนไขในการถอนความยินยอมได้อีกเช่นกัน ตัวอย่างเช่น หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลพบว่าข้อมูลส่วนบุคคลของตนถูกล่วงละเมิดหรือเกิดความไม่ไว้วางใจผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจถอนความยินยอมของตนได้ทันทีโดยที่จะแจ้งเหตุผลหรือไม่ก็ได้ นอกจากนี้ การถอนความยินยอมจะมีผลเมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลรับทราบถึงการแสดงเจตนาในการถอนความยินยอมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถอนความยินยอมดังกล่าวเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลย่อมไม่สามารถเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล และหลังจากนั้นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงสามารถใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลได้อีกต่อไป

สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมโดยที่ไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 24 (2) (3) หรือ (5) และมาตรา 26 (1) (2) (3) (4) หรือ (5) (ค) (ง) (จ) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตนโดยการถอนความยินยอมในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยตามมาตรา 33 (2) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ทั้งนี้เพราะ

²⁰ มาตรา 19 วรรค 5 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 บัญญัติว่า “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะถอนความยินยอมเสียเมื่อใดก็ได้โดยจะต้องถอนความยินยอมได้ง่ายเช่นเดียวกับการให้ความยินยอม เว้นแต่มีข้อจำกัดสิทธิในการถอนความยินยอมโดยกฎหมายหรือสัญญาที่ให้ประโยชน์แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ทั้งนี้ การถอนความยินยอมย่อมไม่ส่งผลกระทบต่อการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ให้ความยินยอมไปแล้วโดยชอบตามที่กำหนดไว้ในหมวดนี้”

เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ให้ความยินยอมแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมาตั้งแต่ต้น อีกทั้ง มาตรา 24 และมาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้ให้อำนาจผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ดังนั้น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงไม่อาจดำเนินการถอนความยินยอมเพื่อให้มีผลในทางกฎหมายได้

สำหรับข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมจากแหล่งอื่นตามมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตนโดยการถอนความยินยอมตามมาตรา 33 (2) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่น และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้แจ้งถึงการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลทราบโดยไม่ชักช้า แต่ต้องไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันที่เก็บรวบรวมและได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้น แต่อย่างไรก็ตาม เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตนโดยการถอนความยินยอม หากข้อมูลส่วนบุคคลถูกเก็บรวบรวมจากแหล่งอื่น แต่เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมตามมาตรา 24 (2) (3) หรือ (5) หรือมาตรา 26 (1) (2) (3) (4) หรือ (5) (ค) (ง) (จ)

5.1.3 เมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 32 (1) หรือ (2) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562

มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 บัญญัติว่า “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเมื่อใดก็ได้ ดังต่อไปนี้ (1) กรณีที่เป็นข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บรวบรวมได้โดยได้รับข้อยกเว้นไม่ต้องขอความยินยอมตามมาตรา 24 (4) หรือ (5) เว้นแต่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลพิสูจน์ได้ว่า (ก) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้แสดงให้เห็นถึงเหตุอันชอบด้วยกฎหมายที่สำคัญยิ่งกว่า หรือ (ข) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นไปเพื่อก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย” มาตรา 24

แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติว่า “ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่...(4) การจำเป็นเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินภารกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล และ (5) การจำเป็นเพื่อประโยชน์โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือของบุคคลหรือนิติบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เว้นแต่ประโยชน์ดังกล่าวมีความสำคัญน้อยกว่าสิทธิขั้นพื้นฐานในข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล” ดังนั้น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หากข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นข้อมูลที่ถูกผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลทำการเก็บรวบรวมโดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 24 (4) หรือ (5) และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถพิสูจน์ได้ตามมาตรา 32 (1) (ก) หรือ (ข) หลังจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลใช้สิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลแล้ว เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็สามารถใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

นอกจากนี้ มาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 บัญญัติว่า “เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนเมื่อใดก็ได้ ดังต่อไปนี้ (2) กรณีที่เป็นการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการตลาดแบบตรง” ดังนั้น ภายหลังจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลคัดค้านการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 32 (2) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลย่อมมีสิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลได้

5.1.4 เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในหมวด 3

ในกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในหมวด 3 หรือพบปัญหิตอื่นเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ ตัวอย่างเช่น มาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้ “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการให้ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นถูกต้องเป็นปัจจุบัน สมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจ

ผิด” แต่หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ดำเนินการดังกล่าว แต่ยังคงเก็บรวบรวมหรือใช้ข้อมูลส่วนบุคคลที่เก่า ไม่สมบูรณ์ และอาจก่อให้เกิดความเข้าใจผิด²¹ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น เพราะถือว่า การกระทำของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและอาจสร้างความเสียหายให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือมาตรา 37 (1) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติว่า “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ดังต่อไปนี้ (1) จัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยปราศจากอำนาจหรือโดยมิชอบ...” แต่หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่จัดให้มีมาตรการรักษาความมั่นคงปลอดภัยที่เหมาะสมจนข้อมูลส่วนบุคคลมีความเสี่ยงต่อการสูญหาย เข้าถึง ใช้ เปลี่ยนแปลง แก้ไข หรือถูกเปิดเผย ก็อาจถือได้ว่าข้อมูลส่วนบุคคลมิได้ถูกเก็บรวบรวมหรือใช้โดยชอบด้วยกฎหมาย เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลย่อมมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้เช่นกัน

ปัญหามีอยู่ว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะสามารถใช้สิทธิที่จะถูกลืมได้หรือไม่ หากข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้เนื่องจากมาตรา 33 (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในหมวด 3 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น มาตรา 33 (4) มิได้ใช้คำว่า “ไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้” แต่อย่างใด ซึ่งหากพิจารณาบทบัญญัติในหมวด 2 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อันเป็นบทบัญญัติอันเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และยังได้กำหนดถึงวิธีการหรือแนวทางการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมาย อาจพบว่าการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติในหมวด 2 ถือเป็นการกระทำที่

²¹ Franz Werro, *The Right To Be Forgotten: A Comparative Study of the Emergent Right's Evolution and Application in Europe, the Americas, and Asia*, (Cham: Springer, 2020), p. 154.

ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยรูปแบบการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเกินความจำเป็นและนอกเหนือวัตถุประสงค์อันชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 22 การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยที่ไม่แจ้งถึงรายละเอียดที่สำคัญตามมาตรา 23 การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมตามมาตรา 24 การเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลจากแหล่งอื่นที่ไม่ใช่จากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยตรงตามมาตรา 25 การเก็บข้อมูลที่มีลักษณะเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 26 และการใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอมตามมาตรา 27 ดังนั้น การที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้เก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายดังกล่าว อาจถือได้ว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ล่วงละเมิดต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็ควรมีสิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเสียเพื่อลดความเสี่ยงหรือเพื่อป้องกันมิให้เกิดความเสียหายขึ้น

นอกจากนี้ มาตรา 33 วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ยังกำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามมาตรา 33 วรรค 1 หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ซึ่งการทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะดังกล่าวอาจถือเป็นการกระทำที่ละเมิดหรือฝ่าฝืนมาตรา 27 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ที่ห้ามมิให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล บทบัญญัติดังกล่าวนี้ได้ถูกกำหนดไว้ในหมวด 2 อีกทั้งไม่มีบทบัญญัติมาตราใดในหมวด 3 ที่บัญญัติเกี่ยวกับการทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะ เมื่อเป็นเช่นนี้ การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในหมวด 2 จึงควรถือเป็นเหตุให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถขอใช้สิทธิที่จะดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม หากยังไม่เป็นที่แน่ชัดว่าเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะสามารถขอใช้สิทธิที่จะดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลได้หรือไม่ เมื่อข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้ถูกเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจเลือกที่จะถอนความยินยอมในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเสียก่อน จากนั้นจึงขอใช้สิทธิที่จะดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น

5.2 ข้อกำหนดในสัญญา

เงื่อนไขที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิที่จะถูกลืมอาจเกิดขึ้นโดยผลของสัญญา ซึ่งหมายความว่า เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในมาตรา 33 (1) - (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 โดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจทำสัญญาตกลงกัน และกำหนดเงื่อนไขที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล เมื่อการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลได้พ้นกำหนดระยะเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ ข้อมูลส่วนบุคคลได้ถูกลบลงละเมิดหรือสามารถถูกเข้าถึงได้โดยบุคคลภายนอก ข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถเข้าถึงหรือตรวจสอบได้ หรือข้อมูลส่วนบุคคลถูกนำไปใช้หรือเก็บรวบรวมในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล สัญญาที่เกิดขึ้นในลักษณะดังกล่าวนี้อาจถือเป็น “สัญญาที่ไม่มีชื่อ”²² ที่ก่อให้เกิดบุคคลสิทธิระหว่างเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลและผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจำต้องดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อมีเหตุเกิดขึ้นตามที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาหรือข้อตกลง นอกจากนี้ สัญญาหรือข้อตกลงที่อยู่นอกเหนือมาตรา 33 (1) - (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 นั้นจำเป็นต้องอยู่ในบังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรม สัญญา และหนี้ และยังไม่อาจอยู่ในบังคับของมาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ด้วยเช่นกัน

²² สัญญาที่ไม่มีชื่อ คือ สัญญาที่กฎหมายมิได้กำหนดชื่อหรือหลักเกณฑ์ไว้โดยเฉพาะ แต่หากเป็นสัญญาที่คู่สัญญาได้แสดงเจตนาดกลงทำขึ้นเพื่อให้มีผลใช้บังคับกันได้ตามกฎหมาย

6. ข้อจำกัดสิทธิที่จะถูกลืม

สิทธิที่จะถูกลืมมิใช่สิทธิเด็ดขาด (Absolute Right) แต่อย่างใด²³ รัฐจึงสามารถกำหนดข้อจำกัดสิทธิที่จะถูกลืมได้เช่นกัน สำหรับข้อจำกัดสิทธิที่จะถูกลืมสามารถแบ่งได้ 2 กรณี คือ (1) กิจกรรมที่สิทธิที่จะถูกลืมไม่มีผลใช้บังคับ และ (2) ข้อยกเว้นของการใช้สิทธิที่จะถูกลืม

6.1 กิจกรรมที่สิทธิที่จะถูกลืมไม่มีผลใช้บังคับ

มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติถึงข้อจำกัดการใช้บังคับของกฎหมายฉบับนี้ในกิจการต่าง ๆ เมื่อกฎหมายฉบับนี้ไม่มีผลใช้บังคับในกิจการใด สิทธิที่จะถูกลืมก็ย่อมไม่มีผลใช้บังคับในกิจการนั้นด้วยเช่นกัน และจากบทบัญญัติในมาตรา 4 นี้เอง สิทธิที่จะถูกลืมจึงไม่มีผลใช้บังคับแก่ (1) การเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลของบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือเพื่อกิจกรรมในครอบครัวของบุคคลนั้นเท่านั้น (2) การดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งรวมถึงความมั่นคงทางการคลังของรัฐ หรือการรักษาความปลอดภัยของประชาชน รวมทั้งหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน นิติวิทยาศาสตร์ หรือการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ (3) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะ เพื่อกิจการสื่อสารมวลชน งานศิลปกรรม หรืองานวรรณกรรมอันเป็นไปตามจริยธรรมแห่งการประกอบวิชาชีพ หรือเป็นประโยชน์สาธารณะเท่านั้น (4) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา และรัฐสภา รวมถึงคณะกรรมการที่แต่งตั้งโดยสภาดังกล่าว ซึ่งเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลในการพิจารณาตามหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา หรือคณะกรรมการแล้วแต่กรณี (5) การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลและการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการพิจารณาคดี การบังคับคดี และการวางทรัพย์ รวมทั้งการดำเนินงานตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และ (6) การดำเนินการกับข้อมูลของบริษัทข้อมูลเครดิตและสมาชิกตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต

²³ Jacob Rowbottom, **Media Law**, Third Edition (New York: Hart Publishing, 2018), p. 336.

6.2 ข้อยกเว้นของการใช้สิทธิที่จะถูกลืม

มาตรา 33 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติว่า “ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับกับการเก็บรักษาไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็น การเก็บรักษาไว้เพื่อวัตถุประสงค์ตามมาตรา 24 (1) หรือ (4) หรือมาตรา 26 (5) (ก) หรือ (ข) การใช้เพื่อการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตาม หรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือเพื่อการปฏิบัติตามกฎหมาย” จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ สิทธิที่จะถูกลืมตามมาตรา 33 วรรค 1 (1) - (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ไม่สามารถถูกนำมาใช้บังคับได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

6.2.1 การเก็บรักษาไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

มาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น...” แม้รัฐธรรมนูญจะมีได้ให้ความหมายของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไว้ก็ตาม แต่ก็เป็นที่เข้าใจได้ว่า เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมีความหมายคือ เสรีภาพของบุคคลในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตน และส่งต่อหรือถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารระหว่างกันไม่ว่าในรูปแบบใดก็ตาม²⁴ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นยังได้รับการปกป้องคุ้มครองตามหลักสิทธิมนุษยชนและเป็นพื้นฐานสำคัญของหลักประชาธิปไตย²⁵ รัฐจึงไม่อาจยับยั้งหรือจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลได้²⁶

มาตรา 33 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดมิให้นำสิทธิที่จะถูกลืมมาใช้บังคับกับการเก็บรักษาไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เสรีภาพ

²⁴ Laurence R. Helfer and Graeme W. Austin, **Human Rights and Intellectual Property: Mapping the Global Interface**, (New York: Cambridge University Press, 2011), p. 221.

²⁵ Helen Fenwick, **Civil Liberties and Human Rights**, Third Edition (London: Cavendish Publishing, 2002), p. 200.

²⁶ Walter Kalin and Jorg Kunzli, **The Law of International Human Rights Protection**, (New York: Oxford University Press, 2009), p. 468.

ในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งหมายความว่า หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็อาจจะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตน และจากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ยังอาจพอสรุปได้ว่า เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมีสถานะเหนือกว่าสิทธิที่จะถูกลืม แต่อย่างไรก็ตามปัญหามีอยู่ว่า ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้หรืออ้างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้มากน้อยเพียงใด เพราะถึงแม้ว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นก็ตาม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะใช้หรืออ้างเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นได้เสมอไป เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นจึงควรมีขอบเขตหรือมีความสมดุลกับสิทธิที่จะถูกลืมด้วยเช่นกัน

สำหรับแนวทางการพิจารณาขอบเขตหรือความสมดุลดังกล่าวอาจมีดังต่อไปนี้คือ

(1) พิจารณาประเภทและเนื้อหาข้อมูลส่วนบุคคล

แม้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลที่อาจถูกนำไปใช้หรือสร้างความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หรือทำให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้รับความเสียหาย อับอาย ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง²⁷ หรือข้อมูลส่วนบุคคลนั้นก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือแตกแยกในสังคม หรือเป็นภัยต่อความมั่นคงภายในประเทศ²⁸ เช่น เพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือเผ่าพันธุ์ เพราะเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นไม่ได้ให้การรับรองและคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าว ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลย่อมไม่อาจเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นนั้น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงยังคงมีสิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตน

²⁷ Graham Stephenson, *Sourcebook on Torts*, Second Edition (London: Cavendish Publishing, 2000), p. 531.

²⁸ Erica Howard, *Freedom of Expression and Religious Hate Speech in Europe*, (Abingdon: Routledge, 2017), p. 61.

(2) พิจารณาลักษณะและวัตถุประสงค์ของกิจการที่องค์กรนั้นดำเนินการ

โดยทั่วไป ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น หากการแสดงออกนั้นมุ่งทำลายหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แต่ในบางกรณี ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ หากกฎหมายได้กำหนดสิทธิหรือเสรีภาพไว้เป็นการเฉพาะ เพื่อให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถดำเนินกิจกรรมของตนได้ ตัวอย่างเช่น มาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้สื่อมวลชนมีเสรีภาพในการเสนอข่าวสารหรือแสดงความคิดเห็น แม้การเสนอข่าวสารหรือความคิดเห็นดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อสิทธิในความเป็นส่วนตัวบ้างก็ตาม แต่สื่อมวลชนยังสามารถนำเสนอข่าวสารหรือความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ เช่น ชื่อ อายุ พฤติการณ์การกระทำความผิด หรือประวัติการถูกจับกุมของผู้กระทำความผิด นอกจากนี้ มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ยังได้บัญญัติว่า “พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่ (3) บุคคลหรือนิติบุคคลซึ่งใช้หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลที่ทำการเก็บรวบรวมไว้เฉพาะ เพื่อกิจการสื่อมวลชน...” การที่พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่กิจการสื่อมวลชนย่อมส่งผลให้สิทธิที่จะถูกลืมไม่มีผลใช้บังคับกับกิจการสื่อมวลชนเช่นกัน เมื่อเป็นเช่นนั้น สื่อมวลชนสามารถใช้หรือเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้เพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

6.2.2 การเก็บรักษาไว้เพื่อวัตถุประสงค์ตามมาตรา 24 (1) หรือ (4) หรือ มาตรา 26 (5) (ก) หรือ (ข)

มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจทำการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หากมีวัตถุประสงค์ดังที่กำหนดไว้ใน (1) - (6) แต่เมื่อมาตรา 33 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดมิให้นำสิทธิที่จะถูกลืมมาใช้บังคับกับการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ตามมาตรา 24 (1) หรือ (4) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็ไม่อาจขอใช้สิทธิที่จะถูกลืมหากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล (1) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประวัติศาสตร์หรือจดหมายเหตุ เพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือที่เกี่ยวกับการศึกษาวิจัยหรือสถิติ ซึ่งได้จัดให้มีมาตรการปกป้องที่เหมาะสม เพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

บุคคล หรือ (2) เป็นการจำเป็นเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการกิจเพื่อประโยชน์สาธารณะของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล หรือปฏิบัติหน้าที่ในการใช้อำนาจอรรถที่ได้มอบให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

มาตรา 26 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้ข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความอ่อนไหวหรือ Sensitive Data ไม่สามารถเก็บรวบรวมได้ เว้นแต่ได้รับความยินยอมโดยชัดแจ้งจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 26 ได้กำหนดข้อยกเว้นที่อนุญาตให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลได้ หากเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ใน (1) - (5) ดังนั้น เมื่อมาตรา 33 วรรค 2 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดมิให้นำสิทธิที่จะถูกลืมมาใช้บังคับกับการเก็บรักษาข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ตามมาตรา 26 (5) (ก) หรือ (ข) เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลก็ไม่อาจขอใช้สิทธิที่จะถูกลืมหากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลที่มีลักษณะเป็นการต้องห้าม เพื่อเป็นการจำเป็นในการปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์เกี่ยวกับ (1) เวชศาสตร์ป้องกันหรืออาชีวเวชศาสตร์ การประเมินความสามารถในการทำงานของลูกจ้าง การวินิจฉัยโรคทางการแพทย์ การให้บริการด้านสุขภาพหรือด้านสังคม การรักษาทางการแพทย์ การจัดการด้านสุขภาพ หรือระบบและการให้บริการด้านสังคมสงเคราะห์ ทั้งนี้ ในกรณีที่มิใช่การปฏิบัติตามกฎหมายและข้อมูลส่วนบุคคลนั้นอยู่ในความรับผิดชอบของผู้ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพหรือผู้มีหน้าที่รักษาข้อมูลส่วนบุคคลนั้นไว้เป็นความลับตามกฎหมาย ต้องเป็นการปฏิบัติตามสัญญาระหว่างเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลกับผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ หรือ (2) ประโยชน์สาธารณะด้านการสาธารณสุข เช่น การป้องกันด้านสุขภาพจากโรคติดต่ออันตรายหรือโรคระบาดที่อาจติดต่อหรือแพร่เข้ามาในราชอาณาจักร หรือการควบคุมมาตรฐานหรือคุณภาพของยา เวชภัณฑ์ หรือเครื่องมือแพทย์ ซึ่งได้จัดให้มีมาตรการที่เหมาะสมและเจาะจงเพื่อคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลโดยเฉพาะ การรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคลตามหน้าที่หรือตามจริยธรรมแห่งวิชาชีพ

6.2.3 การใช้เพื่อการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย การปฏิบัติตามหรือการใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หรือการยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย

สิ่งที่ทำให้เจ้าหนี้มีสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้ชำระหนี้ก็คือความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้ซึ่งเรียกว่า “หนี้”²⁹ สิทธิเรียกร้องจึงมีความหมายคือ สิทธิของเจ้าหนี้ที่จะเรียกร้องให้ลูกหนี้กระทำการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้ โดยรูปแบบการชำระหนี้อาจได้แก่ กระทำการงวดวัน และส่งมอบทรัพย์สิน นอกจากนี้ สิทธิเรียกร้องยังเกิดขึ้นหลังจากหนี้ที่สมบูรณ์ได้เกิดขึ้นแล้ว³⁰ และเจ้าหนี้อยู่ในสถานะที่มีสิทธิได้รับชำระหนี้ นั้น โดยมูลเหตุหรือที่มาของหนี้ อาจเกิดจากสัญญา ละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรได้

การใช้เพื่อการก่อตั้งสิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หมายถึง การใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นเครื่องมือเพื่อก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องให้ลูกหนี้กระทำการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ หนี้ระหว่างผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลและเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงจะต้องเกิดขึ้นก่อน โดยเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจมีสถานะเป็นลูกหนี้ และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจมีสถานะเป็นเจ้าหนี้ที่เรียกร้องให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลชำระหนี้ได้ นอกจากนี้ คำว่า “ตามกฎหมาย” ในที่นี้ควรหมายถึง กฎหมายอื่น ๆ ที่ไม่ใช่พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 แต่อาจเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือกฎหมายฉบับอื่น ๆ ที่ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องหรือหนี้ขึ้นขึ้น ตัวอย่างเช่น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ทำบัตรเครดิตกับธนาคาร เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้บัตรเครดิตซื้อสินค้าหรือบริการโดยที่ไม่ต้องส่งมอบเงินสดให้แก่ผู้ขายหรือผู้ให้บริการโดยตรง จากนั้นผู้ขายหรือผู้ให้บริการจะเรียกเก็บเงินจากธนาคาร เมื่อธนาคารชำระเงินให้แก่ผู้ขายหรือผู้ให้บริการแทนเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ธนาคารจะเรียกเก็บเงินจากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ธนาคารมีฐานะเป็นเจ้าหนี้และผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีฐานะเป็นลูกหนี้ ธนาคารจะส่งใบแจ้งยอดบัญชีบัตรเครดิต (Statement) หรือรอบบัญชีการเรียกเก็บเงินบัตรเครดิต (Billing Cycle) ให้แก่ลูกหนี้ ซึ่งจะแจ้งรายละเอียดหรือยอดใช้จ่ายบัตรเครดิตที่ได้ชำระราคาสินค้าหรือบริการโดยหนี้ดังกล่าวนี้ถือเป็นหนี้อันเกิดจากการใช้บัตรเครดิตทั้งสิ้น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 53842/2551) ข้อมูลหรือประวัติการใช้บัตร

²⁹ โสภณ รัตนาร, หนี้, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2542), หน้า 85.

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

เครดิตนี้ถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลของลูกหนี้³¹ ที่สำคัญข้อมูลส่วนบุคคลนี้ยังถือเป็นข้อมูลที่ใช้ก่อตั้งสิทธิเรียกร้อง หรือก่อให้เกิดหนี้ที่ลูกหนี้หรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องชำระให้แก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือธนาคารผู้เป็นเจ้าของหนี้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงไม่สามารถใช้สิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนี้ เพราะหากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลย่อมไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลชำระหนี้ได้ และเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยังอาจใช้สิทธิดังกล่าวลบล้างหนี้ที่เกิดขึ้นนั้น

การปฏิบัติตามหรือใช้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หมายถึง การที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้ข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อเป็นเครื่องมือดำเนินการให้ลูกหนี้หรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติตามการชำระหนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถปฏิบัติตามหรือใช้สิทธิเรียกร้องได้ก็ต่อเมื่อหนี้ถึงกำหนดชำระหรือเจ้าหนี้มีสิทธิที่จะได้รับชำระหนี้ นั้น ดังนั้น การลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลย่อมทำให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือเจ้าหนี้ไม่สามารถใช้สิทธิเรียกร้องให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลปฏิบัติตามการชำระหนี้ได้ ตัวอย่างเช่น เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้กู้ยืมเงินจากธนาคารพร้อมทั้งได้ยื่นสำเนาบัตรประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน และหนังสือรับรองเงินเดือนให้แก่ธนาคารเพื่อพิจารณาอนุมัติเงินกู้ โดยข้อมูลดังกล่าวนี้อาจถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคล หากต่อมา เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือธนาคารในฐานะเจ้าหนี้มีสิทธิที่จะเรียกร้องให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือลูกหนี้ชำระหนี้ได้ โดยธนาคารอาจใช้ที่อยู่บนสำเนาบัตรประชาชนหรือสำเนาทะเบียนบ้านของลูกหนี้ในการติดต่อหรือส่งหนังสือแจ้งเตือนลูกหนี้ที่ผิดนัดชำระหนี้ให้ดำเนินการชำระหนี้ หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตน ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลก็ไม่อาจใช้สิทธิเรียกร้องให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลชำระหนี้ตามกฎหมายได้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงไม่อาจขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้

การยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมาย หมายความว่า การที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลใช้หรือหยิบยกข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นเพื่อปฏิเสธที่จะชำระหนี้ หรือปฏิเสธที่จะ

³¹ Richard E. Smith, **Elementary Information Security**, (Massachusetts: Jones & Barlett Learning, 2019), p. 232.

ปฏิบัติตามสิทธิเรียกร้องของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล การยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องในกรณีดังกล่าวมักเกิดขึ้นกับนิติกรรมที่เป็นโมฆะหรือโมฆียะ การยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องในกรณีดังกล่าวนี้ยังควรเกิดขึ้นกับสัญญาต่างตอบแทนที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างมีสิทธิและหน้าที่ต่อกัน โดยผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีฐานะเป็นทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ และเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีฐานะเป็นทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้เช่นเดียวกัน หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลสามารถใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตนได้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลย่อมไม่สามารถใช้หรือยกข้อมูลส่วนบุคคลขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ ตัวอย่างเช่น สัญญาประกันชีวิต คือ สัญญาที่ผู้รับประกันภัยตกลงจะจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์เมื่อผู้เอาประกันภัยได้เสียชีวิต หรือมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาตามที่ตกลงกันไว้³² สัญญาประกันชีวิตยังมีลักษณะเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่ทั้งผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยต่างฝ่ายต่างมีหน้าที่ที่จะต้องชำระให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง และในขณะเดียวกันก็มีสิทธิได้รับชำระหนี้จากอีกฝ่ายหนึ่ง นอกจากนี้ ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ต้องแถลงข้อความจริงอันเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล เช่น อายุ ที่อยู่ อาชีพ น้ำหนัก ส่วนสูง สุขภาพ ประวัติการเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลให้แก่ผู้รับประกันภัย หากผู้เอาประกันภัยไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จ สัญญาประกันชีวิตย่อมมีผลตกเป็นโมฆียะ ผู้รับประกันภัยสามารถใช้สิทธิบอกล้างได้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ดังนั้น ผู้รับประกันภัยย่อมมีฐานะเป็นผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ในขณะที่ผู้เอาประกันภัยมีฐานะเป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ผู้รับประกันภัยยังมีสิทธินำเอาข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นเท็จยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องของผู้เอาประกันภัยได้อีกเช่นกัน ที่สำคัญ ผู้เอาประกันภัยหรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้รับประกันภัยหรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของตนที่ได้ให้ไว้ ทั้งนี้เพราะการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลย่อมทำให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่สามารถนำหรือยกข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นเท็จนั้นขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3682/2545 ได้วินิจฉัยว่า โจทก์กรอกคำตอบในใบคำขอเอาประกันชีวิตว่าโจทก์ไม่เคยเป็นหรือทราบว่าเป็น หรือเคยได้รับคำแนะนำหรือการ

³² ไพโรจน์ วายุภาพ และสิทธิโชค ศรีเจริญ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย, (กรุงเทพมหานคร: จีระวิชาการพิมพ์, 2541), หน้า 199.

รักษาโรคมะเร็งเนื่องจากตุ่มเนื้อหรืออวัยวะใด ๆ ที่งอกหรือโตขึ้นผิดปกติ ไม่เคยมีอาการผิดปกติที่เด่นมาก่อน แต่ปรากฏว่าโจทก์เคยเข้าโรงพยาบาลด้วยอาการปวดบริเวณเต้านม ซึ่งแพทย์ตรวจพบว่ามีก้อนเนื้อที่เต้านมด้านซ้าย โจทก์ทราบเรื่องดังกล่าวแต่กลับไม่ได้แจ้งให้จำเลยทราบ ซึ่งหากจำเลยทราบเรื่องดังกล่าว จำเลยอาจเรียกเบี้ยประกันให้สูงขึ้นหรือไม่รับประกันชีวิต การกระทำของโจทก์จึงมีผลให้สัญญาประกันชีวิตและสัญญาพิเศษเพิ่มเติมตกเป็นโมฆียะ เมื่อโจทก์เรียกค่ารักษาพยาบาลจากจำเลย จำเลยปฏิเสธการจ่ายเงินให้แก่โจทก์เนื่องจากโจทก์ปิดบังการป่วยเป็นโรคของโจทก์ก่อนที่จะทำสัญญาประกันภัย และต่อมาจำเลยมีหนังสือบอกล้างโมฆียกรรมไปยังจำเลย ซึ่งถือเป็นการใช้สิทธิบอกล้างตามที่กฎหมายกำหนด สัญญาประกันชีวิตในส่วนสัญญาเพิ่มเติมพิเศษซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประกันชีวิต ในส่วนการรักษาก้อนเนื้อที่เต้านมข้างซ้ายระหว่างโจทก์กับจำเลยจึงตกเป็นโมฆะ จากคำพิพากษาศาลฎีกานี้ โจทก์ในฐานะเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแจ้งข้อมูลส่วนบุคคลไม่ตรงต่อความจริงแก่จำเลย หรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่งส่งผลให้จำเลยสามารถบอกล้างโมฆียกรรมได้ เมื่อโจทก์ใช้สิทธิเรียกร้องฟ้องเอาค่ารักษาพยาบาลจากจำเลย จำเลยสามารถนำข้อมูลส่วนบุคคลของโจทก์ที่ไม่ตรงต่อความจริงขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องของโจทก์ได้ ดังนั้น โจทก์จึงไม่สามารถใช้สิทธิขอให้จำเลยดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลของโจทก์นั้น

นอกจากนี้ ความสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือบุคคลนั้นมีคุณสมบัติไม่ตรงต่อความเป็นจริงตามมาตรา 157 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์³³ ก็ควรถือเป็นเหตุให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถยกขึ้นต่อสู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายได้ด้วยเช่นกัน โดยคุณสมบัติของบุคคลที่ถือเป็นสาระสำคัญมักได้แก่ อายุ เพศ อาชีพ ประวัติการศึกษา ความสามารถพิเศษ หรือประสบการณ์ทำงาน ทั้งนี้เพราะคุณสมบัติเหล่านี้มักเกี่ยวข้องกับการชำระหนี้หรือการปฏิบัติหน้าที่ตามนิติกรรม³⁴ และมีความสำคัญต่อการตัดสินใจและการแสดงเจตนาของบุคคล ที่สำคัญ คุณสมบัติของบุคคลดังกล่าวยังถือเป็นข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเช่นกัน เพราะมีความเกี่ยวข้องและสามารถระบุตัวตนของบุคคลได้ คุณสมบัติของบุคคลที่ไม่ตรงต่อ

³³ มาตรา 157 วรรค 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติว่า “การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินเป็นโมฆียะ”

³⁴ อัครวิทย์ สุมาวงศ์, *คู่มือการศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมสัญญา*, (กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2543), หน้า 90.

ความเป็นจริงย่อมก่อให้เกิดความสำคัญผิดในการแสดงเจตนา และการแสดงเจตนาที่สำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลส่งผลให้นิติกรรมเป็นโมฆียกรรม³⁵ คู่กรณีหรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจึงสามารถใช้หรือหยิบยกข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ตรงต่อความจริงอันเป็นเหตุให้เกิดความสำคัญผิดขึ้นต่อผู้สิทธิเรียกร้องของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลหรือเพื่อเป็นเหตุบอกล้างโมฆียกรรมนั้น เมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลแสดงเจตนาบอกล้างนิติกรรมไปยังเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล นิติกรรมนั้นย่อมตกเป็นโมฆะในทันที เมื่อเป็นเช่นนี้ เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลจึงไม่อาจขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ตรงต่อความเป็นจริงได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3595/2531 ได้วินิจฉัยว่า “จำเลยแจ้งปีเกิดตามหลักฐานผิด โดยมีเจตนาปกปิดความจริง ทำให้โจทก์สำคัญผิดในคุณสมบัติของจำเลย ซึ่งพระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 ได้กำหนดให้โจทก์สามารถรับบุคคลเข้าทำงานเป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจได้หากบุคคลนั้นอายุไม่เกินหกสิบปี ในขณะนั้น จำเลยมีอายุเกินกว่าหกสิบปีแล้ว แต่ได้ใช้หลักฐานแสดงให้เห็นว่าจำเลยมีอายุไม่เกินหกสิบปี ข้อเท็จจริงดังกล่าวทำให้โจทก์สำคัญผิดรับโอนจำเลยมาเป็นพนักงานของโจทก์โดยที่โจทก์มีอายุเกินกว่าหกสิบปี ดังนั้นจึงถือว่า โจทก์แสดงเจตนาไปโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของจำเลยซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญ สัญญาจ้างระหว่างโจทก์และจำเลยจึงเป็นโมฆียกรรม” จากคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวนี้อาจเห็นได้ว่าโจทก์ในฐานะผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิใช้หรือนำข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ตรงต่อความจริงขึ้นต่อผู้สิทธิเรียกร้องของจำเลยหรือบอกล้างโมฆียกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การใช้สิทธิดังกล่าวถือเป็นการยกขึ้นต่อผู้สิทธิเรียกร้องตามกฎหมายของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล จำเลยจึงไม่อาจใช้สิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลที่ไม่ตรงต่อความเป็นจริงนั้นได้

6.2.4 การปฏิบัติตามกฎหมาย

ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่จำเป็นต้องดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล หากการใช้หรือเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้นเป็นการปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งกฎหมายดังกล่าวอาจเป็นกฎหมายที่ให้อำนาจผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเก็บรวบรวมหรือรักษาข้อมูลส่วนบุคคลไว้โดยเฉพาะ

³⁵ เรื่องเดียวกัน

7. การล่วงละเมิดสิทธิที่จะถูกลืม

มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล ในขณะเดียวกัน มาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลด้วยเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตาม หน้าที่ในการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามบทบัญญัติดังกล่าว อาจแบ่งได้เป็น 2 กรณีคือ

(1) หน้าที่ในการจัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษา หรือที่ไม่เกี่ยวข้องหรือเกินความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หรือที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ถอนความยินยอม

หน้าที่ในการจัดให้มี “ระบบการตรวจสอบ” ในกรณีดังกล่าวนี้ เป็นหน้าที่ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลควรต้องตรวจสอบว่า ข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้พ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษา หรือเกี่ยวข้องหรือเกินความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลหรือไม่ หรือเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ถอนความยินยอมเป็นที่เรียบร้อยแล้วหรือไม่ หน้าที่ในการจัดให้มี “ระบบการตรวจสอบ” เป็นหน้าที่ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะต้องดำเนินการก่อนที่จะกระทำการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หน้าที่ดังกล่าวนี้ยังถือเป็นหน้าที่ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการตรวจสอบด้วยตนเอง โดยที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ใช้สิทธิที่จะขอให้ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นแต่อย่างใด

(2) หน้าที่ในการจัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ

หน้าที่ในการจัดให้มี “ระบบการตรวจสอบ” ในกรณีดังกล่าวนี้ เป็นหน้าที่ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องตรวจสอบว่า เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในมาตรา 33 (1) - (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หรือไม่ มีเหตุเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 33 วรรค 2 หรือมาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หรือไม่ รวมถึงการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลได้กระทำในรูปแบบใด และควรใช้การลบหรือการทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อความเหมาะสม

หน้าที่ในกรณีดังกล่าวนี้ถือเป็นหน้าที่ที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการตามกฎหมาย และหากการขอใช้สิทธิดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามมาตรา 33 (1) - (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 และไม่มีเหตุเข้าข้อยกเว้นตามมาตรา 33 วรรค 2 หรือมาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจปฏิเสธสิทธิดังกล่าวของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ แต่หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของตนในการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ ก็อาจถือได้ว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ล่วงละเมิดสิทธิที่จะถูกลืมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม หากการขอใช้สิทธิดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลไม่เป็นไปตามมาตรา 33 (1) - (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หรือมีเหตุเข้าข้อยกเว้นมาตรา 33 วรรค 2 หรือมาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลสามารถปฏิเสธหรือไม่ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ การปฏิเสธหรือไม่ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลก็ไม่อาจถือเป็นการล่วงละเมิดสิทธิที่จะถูกลืมแต่อย่างใด

เมื่อเป็นเช่นนี้ การล่วงละเมิดสิทธิที่จะถูกลืม ควรมีความหมายคือ การที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลฝ่าฝืนหรือไม่ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอโดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย ตัวอย่างเช่น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณะ³⁶ และเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ถอนความยินยอมในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลจากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ต่อมาหากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ใช้สิทธิที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องจัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ และหากการร้องขอใช้สิทธิดังกล่าวเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น ถ้าผู้ควบคุมข้อมูล

³⁶ Andrew Murray, *Information Technology Law: The Law & Society*, (New York: Oxford University Press, 2019), p. 602.

ส่วนบุคคลปฏิเสธที่จะดำเนินการตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ ก็อาจถือได้ว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้ล่วงละเมิดสิทธิที่จะถูกลืมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล แต่อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการเก็บรักษา หรือไม่เกี่ยวข้องหรือเกินความจำเป็นตามวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคล หรือที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ถอนความยินยอม โดยที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่ได้ใช้สิทธิขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น การไม่ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลในกรณีดังกล่าวนี้ ไม่ถือเป็นการล่วงละเมิดสิทธิที่จะถูกลืมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลแต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะ สิทธิที่จะถูกลืมจะมีผลใช้บังคับเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลให้ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น แต่หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่ได้ร้องขอต่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิที่จะถูกลืมก็ยังไม่จะมีผลแต่อย่างใด

หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลล่วงละเมิดสิทธิที่จะถูกลืม หรือไม่ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอโดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย มาตรา 33 วรรค 4 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 กำหนดให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลมีสิทธิร้องเรียนต่อคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญเพื่อส่งให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการได้ นอกจากนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลอาจต้องรับผิดชอบในทางแพ่งและรับโทษในทางปกครองด้วยเช่นกัน สำหรับความรับผิดในทางแพ่งนั้น มาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติว่า “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลหรือผู้ประมวลผลข้อมูลส่วนบุคคลซึ่งดำเนินการใด ๆ เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ทำให้เกิดความเสียหายต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้นแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล ไม่ว่าการดำเนินการนั้นจะเกิดจากการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อหรือไม่ก็ตาม...” ดังนั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล จนเป็นเหตุให้เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลเกิดความเสียหาย ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจำต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล สำหรับโทษในทางปกครองนั้น มาตรา 83 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้บัญญัติว่า “ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล ผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตาม...มาตรา 37...ต้องระวางโทษปรับทางปกครองไม่เกินสามล้าน

บาท” เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ดำเนินการตามหน้าที่ในการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล อาจต้องระวางโทษปรับทางปกครองด้วยเช่นกัน

ปัญหามีอยู่ว่า การล่วงละเมิดสิทธิที่จะถูกลืมควรถือเป็นการละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยหรือไม่ โดยมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติว่า “ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมาย ให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” จากบทบัญญัติดังกล่าวนี้ ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจะเป็นผู้ทำละเมิดก็ต่อเมื่อผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล คำว่า “กระทำ” ในที่นี้ควรหมายถึง การจงใจหรือประมาทเลินเล่อในหน้าที่ตามกฎหมายที่ตนจำต้องกระทำ³⁷ ทั้งนี้เพราะมาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ในการจัดให้มีระบบการตรวจสอบและดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลจงใจหรือไม่กระทำการตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ ก็อาจถือว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลได้มีการ “กระทำ” ต่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย และการกระทำความผิดของผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลยังถือเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมาย เนื่องจากการที่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธหรือไม่ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลโดยที่ไม่มีเหตุอันชอบด้วยกฎหมายถือเป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนมาตรา 33 และมาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อีกทั้งมาตรา 77 และมาตรา 83 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ยังได้กำหนดความรับผิดในทางแพ่งและโทษในทางปกครองแก่ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว สำหรับความเสียหายในสิทธิที่จะถูกลืมอาจได้แก่ การที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลถูกทำให้อับอาย ถูกดูหมิ่น หรือถูกเกลียดชังอันเนื่องมาจากข้อมูลส่วนบุคคลที่ยังปรากฏอยู่ ดังนั้น การละเมิดสิทธิที่จะถูกลืมจึงถือเป็นการละเมิดตามมาตรา 420 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยเช่นกัน

³⁷ ประสิทธิ์ จงวิจิต, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรได้, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552), หน้า 47.

แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธหรือไม่ดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือข้อตกลงที่อยู่นอกเหนือจากมาตรา 33 (1) - (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 อาจถือได้ว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดสัญญา เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลอาจจำต้องฟ้องร้องบังคับคดีทางศาล เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลไม่อาจใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ในการดำเนินการกับผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคล

8. บทสรุป

มาตรา 33 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้ให้ความหมายของสิทธิที่จะถูกลืมไว้คือ สิทธิของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลที่จะขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบ หรือทำลาย หรือทำให้ข้อมูลส่วนบุคคลเป็นข้อมูลที่ไม่สามารถระบุตัวบุคคลที่เป็นเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลนั้นได้ สิทธิที่จะถูกลืมจึงมีความเกี่ยวข้องหรือตั้งอยู่บนพื้นฐานสิทธิในความเป็นส่วนตัว โดยสิทธิที่จะถูกลืมช่วยป้องกันมิให้เรื่องราวในอดีตหรือข้อมูลส่วนบุคคลถูกนำกลับมาสร้างความเสียหายหรือเสียชื่อเสียงแก่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิที่จะถูกลืมยังป้องกันมิให้มีการนำเรื่องราวในอดีตหรือข้อมูลส่วนบุคคลมาสร้างความรำคาญใจ หรือรบกวนการดำเนินชีวิตโดยปกติสุข แต่อย่างไรก็ตาม สิทธิที่จะถูกลืมมีความแตกต่างกับสิทธิในความเป็นส่วนตัว สิทธิที่จะถูกลืมสามารถใช้นั้นได้กับคู่กรณีหรือผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลเท่านั้น ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีสถานะเป็นคู่สัญญาหรือผู้มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามคำขอของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล สิทธิที่จะถูกลืมจึงไม่อาจใช้นั้นได้กับบุคคลทั่วไป ในขณะที่สิทธิในความเป็นส่วนตัวสามารถใช้นั้นได้กับบุคคลทั่วไปโดยไม่เฉพาะเจาะจง

สิทธิที่จะถูกลืมจะมีผลในทางกฎหมายก็ต่อเมื่อเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้น หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลยังไม่ได้ขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลาย สิทธิที่จะถูกลืมก็ยังคงไม่มีผลในทางกฎหมายแต่อย่างใด แต่หากเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลได้ขอให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคล มาตรา 37 (3) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ได้กำหนดให้ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลมีหน้าที่ในการจัดให้มีระบบการตรวจสอบเพื่อดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลตามที่เจ้าของข้อมูลส่วนบุคคลร้องขอ การตรวจสอบดังกล่าวเป็นการตรวจสอบว่าการขอใช้สิทธิดำเนินการลบหรือ

ทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามมาตรา 33 (1) - (4) แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 หรือไม่ รวมถึงมีเหตุยกเว้นของการใช้สิทธิที่จะถูกลืมหรือไม่ เมื่อการขอใช้สิทธิดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลเป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลต้องดำเนินการลบหรือทำลายข้อมูลส่วนบุคคลนั้นโดยทันที หากผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลปฏิเสธที่จะดำเนินการดังกล่าว อาจถือว่าผู้ควบคุมข้อมูลส่วนบุคคลกระทำการล่วงละเมิดสิทธิที่จะถูกลืมของเจ้าของข้อมูลส่วนบุคคล

บรรณานุกรม

- ประสิทธิ์ จงวิจิต. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง และลามิควรไต้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2552.
- ไพโรจน์ วายุภาพ และสิทธิโชค ศรีเจริญ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพมหานคร: จีรรัชการพิมพ์, 2541.
- ไสภณ รัตนกร. หนี้. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: นิติบรรณการ, 2542.
- อัครวิทย์ สุมาวงศ์. คู่มือการศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมสัญญา. กรุงเทพมหานคร: เนติบัณฑิตยสภา, 2543.
- Aileen Nielsen. Practical Fairness: Achieving Fair and Secure Data Models. California: O'Reilly, 2020.
- Andrea Monti and Raymond Wacks. Protecting Personal Information: The Right to Privacy Reconsidered. Oxford: Hart Publishing, 2019.
- Andrew Murray. Information Technology Law: The Law & Society. New York: Oxford University Press, 2019.
- Daniel J. Solove and Paul M. Schwartz. Consumer Privacy and Data Protection. Third Edition. New York: Wolters Kluwer, 2020.
- Els J. Kindt. Privacy and Data Protection Issues of Biometric Applications: A Comparative Legal Analysis. New York: Springer, 2013.
- Erica Howard. Freedom of Expression and Religious Hate Speech in Europe. Abingdon: Routledge, 2017.
- Franz Werro. The Right To Be Forgotten: A Comparative Study of the Emergent Right's Evolution and Application in Europe, the Americas, and Asia. Cham: Springer, 2020.
- Graham Stephenson. Sourcebook on Torts. Second Edition. London: Cavendish Publishing, 2000.
- Helen Fenwick. Civil Liberties and Human Rights. Third Edition. London: Cavendish Publishing, 2002.

- Jacob Rowbottom. Media Law. Third Edition. New York: Hart Publishing, 2018.

- Jerri L. Ledford. SEO: Search Engine Optimization Bible. Indianapolis: Wiley Publishing Inc., 2008.

- Johannes Morsink. The Universal Declaration of Human Rights and the Challenge of Religion. Missouri: University of Missouri Press, 2017.

- Kalpana T.M. and S. Gopalakrishman. "Green Economic and Secure Libraries on Cloud." in Cloud Computing and Virtualization Technologies in Libraries, Sangeeta N. Dhamdhere, 297. Pennsylvania: Information Science Reference, 2014.

- Laurence R. Helfer and Graeme W. Austin. Human Rights and Intellectual Property: Mapping the Global Interface. New York: Cambridge University Press, 2011.

- Michael E. Whitman and Herbert J. Mattord. Principles of Information Security. Third Edition. Massachusetts: Thomson, 2009.

- Paolo Balboni and Theodora Dragan. "Big Data: Legal Compliance and Quality Management." in Big Data Management and Processing, Kuan-Ching Li, Hai Jiang, and Albert Y. Zomaya, 6. Florida: Taylor & Francis, 2017.

- R.M. Tracy. Reduce Your Risk of Credit Fraud & Identify Theft. Colorado: The Privacy Trust Group, 2005.

- Raymond Wacks. Privacy: A Very Short Introduction. Second Edition. New York: Oxford University Press, 2015.

- Richard E. Smith. Elementary Information Security. Massachusetts: Jones & Barlett Learning, 2019.

- Robert Kazemi. General Data Protection Regulation (GDPR). Hamburg: Tredition, 2018.

- Robert H. Sloan and Richard Warner. Unauthorized Access: The Crisis in Online Privacy and Security. New York: Taylor & Francis Group, 2014.

- Ugo Pagallo and Massimo Durante. “Legal Memories and the Right to Be Forgotten.” in Protection of Information and the Right to Privacy - A New Equilibrium?, Luciano Floridi, 19. New York: Springer, 2014.

- Walter Kalin and Jorg Kunzil. The Law of International Human Rights Protection. New York: Oxford University Press, 2009.